

Alui T. Moiorescu drept semn

pe nume. M. J.

DISCURSUL

18054

pronunțatu de Domnul

NICOLAI GANE,

Procurorul generalu al Curței de Apelu din Iassi,

la ocasiunea inaugurărei anului judeciar

1869—70.

IASSI, 1869.

TIPOGRAFIA SOCIETĂȚII JUNIMEA.

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA
BUCURESTI
18054

c/453

56

1961

D

PC 12/10/66

B.C.U. Bucuresti

C23830

Domnilor Magistrați !

Introducțiunea noului Codice Civilu in România fu fără îndoială progresul celu mai mare ce-lu făcuremu in timpii de reformă ce s'au strecuratu de la aplicațiunea regimului Constituționalu incoace. — Cu toate aceste, neadăpați încă la sorgintea principiilor ce au servitu de basă in confecționarea acestui condice, atât de complectu și de liberalu, Românii părurē la inceputu iningrijiti, vėdėndu ușurința cu care se potu curmă contestațiunile cele mai grele prin jurământul decisoriu, jurământu care, de și sēmănă a fi o inovațiune introdusă de noua lege, totuși pentru cine cugetă mai adănc, nu eră decăt o instituțiune veche, in-scrisă de mult in legislațiunea noastră, dar revestită de nisee forme, ce se resimțeau de starea inapoită a timpurilor de atuncea.

Astfelu dar, obiectul discuțiunei noastre de astăzi, va fi des-voltarea teoretică și practică a jurământului decisoriu, pe care unele din Tribunalele noastre, l'au înțelesu rău și l'au aplicatu și mai rău, și de unde au resultatu adese ori confusiune in interesele justiciabililor.

Și mai āntei, mē voiu opri puțin asupra punctului, ce am avutu onoare a relevă la inceputu, acela de a probă că jurământul decisoriu nu este o instituțiune necunoscută nouă și necompatibilă cu moravurile noastre, precum mulți au cređut'o la inceputu; acestu modu de probațiune este o moscenire luată de la Romani, străbunii noștri. — La Romani, jurământul se împărțiā in diferite specii. — Dacă elu avea de scopu a garantă o determinațiune viitoare, sėu mai bine dicėndu, indeplinirea unei promisiuni, ceea ce autorii moderni numescu, *jus jurandum promissorium*, atuncea acestu soi de jurământu, se depunea numai de partea

ce se obligă, cu riscul, că după ce a juratu, *per genium principis*, se fie bătută cu vergi, dacă nu ș'ar fi indeplinitu angajamentul.— Dacă ănsă jurământul aveă de scopu a garantă sinceritatea unei afirmațiuni ce se atingeă de fapte trecute, atuncea elu se numiă *jus jurandum assertorium*, și astfelu de jurământu, după cum eră deferitu in justiție sau afară de justiție, primeă caracterul distinctivu al jurământului decisoriu de astă-qi sub denumirea de *jus jurandum delatum*; in acestu din urmă casu, jurământul puteă fi deferitu de una din părți celeilalte, care la rândul seu, putea să-lu refere celei de'ntău, intocmai precum se practică astăzi, ănsă sub oareși care forme și condițiuni, pe care legea modernă le-a simplificatu.

Din aceste rezultă că jurământul decisoriu nu este o invențiune a legiuitorilor moderni. — In toate timpurile, celu mai ăntău și mai puternicu mijlocu de probațiune, ce s'a prezentatu spiritului omenescu, in ori-ce stare de cultură a fostu elu, a fostu acela de a alerga la consciința adversarului seu și de a-lu somă să spuie adevărul.

Obiceiul de a se lega pe onoare, față cu obiectul cultului și a respectului seu, rezultă pre firesce din natura omului, pentru ca elu se dateze de eri. — Ceea ce a variatu cu timpul și după diferitele graduri de civilizațiune a societăților omenesci, a fostu nu jurământul decisoriu in sine, ci forma sub care elu se da și se primiă.

Astfelu, după ce trecu asupra imperiului Romanu invasiunea barbarilor care distruse odată cu civilizațiunea antică și acelu frumosu monumentu de legislațiune, ce și astăzi face admirațiunea noastră, jurământul primi forma grosieră a timpului de atuncea, și dintr'unu simplu actu civilu și religiosu ce eră, se prefăcu in încercări și torturi fisice. — Dreptatea se dobândiă prin lupte cu spada in mână, in care celu ce invingea, era privitu ca câștigătorul ligitimu al obiectului litigiosu și in materie criminală, acela eră declarat inocente, care legatu și aruncatu fiindu in apă, in locu să plutiască, mergeă in fundu. — (Mijlocu siguru de a se desface de toti acușații declarându inocenți).

Dar, Domnilor, nu avemu trebuință a scrută antichitatea

și a cercetă instituțiunile altoru popoare pentru a constată existența *ab antiquo* a jurământului decisoriu. — Să ne mărginim numai în mica circumscripție a țării noastre și să studiamu cu puțină atențiune vechea noastră legislațiune, și vom vedea că acestu jurământu există de mult la noi ascunsu sub forma cărților de blăstemu. — Și în adevăru, ce erau altă acele cărți de blăstemu, ce o parte scotea contra celeilalte în interesul de a mărturisi adevărul, decât jurământul decisoriu de astăzi, cu diferența numai că elu nu se putea referi, și că sperjurul era amerințatu cu bubele lui Iovu și tremurul lui Cain — Diferința există în forma sub care se prestă, în fondu ănsă vedeamu aceeași constringere ce o parte eserecită asupra ceilalte sau de a jură sau de a perde causa. — Ce mai însemnează apoi paragraful 1352 din „Codul Calimahu a căruia tescu este următorul: „Următoarele trebi „ceru o specială imputernicire, adevă cănd în numele altuia are a „înstrăina lucrul cu plată, sau a se încheie împrumuturi în bani sau „în alte lucruri, ori a primi bani sau alte lucruri în locul lor, sau „a se porni judecări ori a se da sau a primi jurământu.“

În vanu daru s'a alarmatu societatea noastră vedendu ușurința cu care se poate da jurământul decisoriu în cauzele civile; aceea ușurință există și mai înainte, cu diferența numai că atunciă pedeapsa principală a sperjurului eră afurisenia, ear astăzi când lumea numai crede în afurisenie, ea se găsește în art. 293 din Codul Penalu și mai mult încă, în infamia ce-și atrage în fața concetățenilor sei, acela care s'a angajat solemn a spune adevărul și care a mințitu. — Ceea ce reține mai înainte pe oameni de a mărturisi fals, eră unu simțu superstitiosu; ceea ce-i reține astăzi, este unu simțu moralu mai desvilitu. — Este în noi, în sângele nostru unu ce ascunsu, care ne face mai bucuros să renunțamu la ori-ce bine, decât să suferim rușinea unu sperjuru; de acolo rezultă, că cercetându statistica juridică a tuturor țeriloru, vedemu că de rare suntu casurile de sperjuru. — Dar ceea ce le face și mai rare și unde găsimu mai cu osebite garanția eficacității acestui modu de probațiune, este că nu atărnă de la actoru de a cere ca litigiul să se decidă prin propriul seu jurământu; o astfelu de instituțiune ar fi

in adevăru periculoasă pentru siguranța dreptului. — Nici o parte nu poate invoca jurământul pentru sine, dar poate să'lu defere adversarului seu, și in acestu casu nici unu pericolu nu există, căci nimeni nu recurge la conștiința adversarului seu, decât in casu când nu dispune de vr'o altă probă, și când este bine incredințatu despre onorabilitatea lui.— Altminterea nimene nu-lu constringe la această măsură extremă.

Dar să aprofundămu mai bine caracterul jurământului decisoriu. — Eată in ce consistă elu. — Când cineva nu posedă vr'o altă probă sigură in obținerea dreptului seu, atunce, ori care ar fi natura contestațiunii, elu poate deferi adversarului seu, unu jurământu de la care se depindă decisiunea causei; judecătorul causei devine atunce acela căruia s'a deferitu jurământul; de la densusul atărnă de a-și alege una din următoarele trei rezoluțiuni, adecă: sau de a jură și a câștiga causa dacă este convinsă de dreptatea sa, sau de a refușă jurământul și a renunța la causă, recunoscându astfeliu tacitamente legitimitatea pretențiunei intentată contra sa, sau de a referi jurământul părții, ce i'p'a datu, exprimându la rëndul seu aceeași confiență in loialitatea ei. — Consecințele acestui din urmă casu, sunt absolut acele a le casului ănteu; ceea ce este schimbatu e uumai rolul părților. — Jurământul, odată deferitu și acceptatu, constitue unu adevăratu contractu sau mai bine ȃicându o transacțiune între părți, de oare-ce ele convinu a curmă diferentul lor pe această cale; de acolo resultă că astfeliu de transacțiuni nu se potu face decât între părți capabile de a contractă.

Este ăanse de observatu aice, că de și ori-ce convențiune are originea sa in acordul liberu a voinței părților, cu toate aceste in casul specialu a jurământului decisoriu, convențiunea ce nasce, resultă mai mult din lege decât din consimțimentul mutualu al părților, căci libera voință o are numai partea care deferă jurământul, nu ănsă și partea căreia se deferă, de oare-ce ea este silită să opteze între perderea procesului, jurământu sau referire.

Astfeliu ea nu poate ȃice: nu primescu modulu de transacțiune ce imi propui, nu voiu să terminu causa pe calea jurământului; legea o constringe la aceasta, și o pune in alternativa de

a-și alege între aceste trei rezoluțiuni ce-am avutu onoare a menționă.

Dar în această constringere există însuși garanția dreptului,— fără dănsa interesele justiciabililor ar fi mult mai nesigure, căci ce ar face acela a cărui pretențiune ar fi basată în dreptu și în echitate, dacă nu i-ar rămâne acestu ultim și suveranu mijlocu care ades face pe celu mai înrăutățitu să dea îndărăptu înainte ideei unui sperjuru ?

Domnilor! La noi ca și în toate țerele, unde s'a introdusu de odată o nouă legislațiune, judecătorii, advocații și justițiabilii n'au fostu în stare să pătrundă de odată spiritul ei, și de acolo s'au strecuratu mai multe erori în aplicațiune.

S'a pusu astfelu adese-ori în discuțiune cestiunea dacă sunt obligați judecătorii dinaintea cărora s'a deferitu jurământul decisoriu, să-lu aplice îndată, sau că ei posedă facultatea de a cercetă în modu prealabilu dacă jurământul este sau nu admisibilu, și apoi să-lu respingă sau să-lu aplice. Asupra acestui punctu a fostu multă controversă și 'n Franția, însă lungă practică, alături cu cercetările comentatorilor care au luminatu deplinu cestiunea, au ficsatu jurisprudența în sensul acesta; adică: că judecătorii nu posedă facultatea de a respinge jurământul decisoriu decât în patru casuri și anume:

I) Acestu jurământu, purtându chiar numele de jurământu *decisoriu*, trebuie neapăratu să fie datu asupra unui faptu de natură a decide întregu litigiul sau cel puțin unul din capii sei, căci altfelu este bine înțelesu că jurământul ar fi de prisosu, de oare-ce elu nu ar decide nimicu.

II) Trebuie nu mai puțin ca faptul să fie personalu aceluia căruia se defere, căci nimene nu poate jură pentru unu faptu străinu de elu și despre care nu are cunoștință; cu toate aceste jurisprudența francesă a admisu mai în totdeauna, și este de speratu că și a noastră va face tot astfelu, că jurământul poate fi datu văduvei sau erediilor aceluia căruia se pretinde a fi personalu, nu însă asupra faptului însuși, ci asupra punctului dacă ei au sau nu cunoștință de elu, și 'n acestu casu, elu se numesce jurământu de *credulitate*.

III) Jurământul decisoriu, avându aceleași efecte între părți ca și o transacțiune, trebuie să fie datu asupra unui obiectu licitu și susceptibilu de transacțiune. La ce ar servi de exemplu jurământul ce s'ar deferi in scopu de a se constatâ existența unei datorii isvorite din jocul cărților, in timpul ce asemenea datorie, chiar de s'ar recunoasce de bună prin depunerea jurământului, totuși legea nu o permite și nu obligă la plată pe debitoru?

IV) Trebuie in fine ca jurământul să nu tindă a resturnă adevărul presumpțiunilor *juris et de jure*, stabilite in interesu de ordine publică; precum sunt de exemplu, *autoritatea lucrului judecatu, prescripțiunea, titlurile autentice, etc.*, căci forța probantă, ce rezultă din ele, este generalhuinte neinvinsă, și nu suferă altă probă contrarie; astfel nu se poate da jurământul pentru a combate o hotărire judecătorească rămasă definitivă, s'au a resturnă efectele prescripțiunei, căci prescripțiunea, consacără dreptul de proprietate asupra imobililor, fie acestu dreptu nebasatu pe nici unu titlu, numai prin singura trecere a termenului de 30 ani, și aceasta in interesul de a pune odată capētu perturbațiunilor ce nascu din nesiguranța posesiunilor.

In privință ănsă a titlurilor autentice, Tribunalele noastre au mersu de multe ori pre departe cu ideea de restricțiune. Este pre importantu a se distinge bine punctul ce jurământul decisoriu tinde a probă in asemenea casuri. Când de exemplu se deferă jurământul asupra cestiunei, dacă o creanță autentică este sau nu achitată, prin acesta nu se lovesce intr'unu nimicu autenticitatea in sine a creanței, căci lesne se poate întâmplă ca o creanță autentică să fi fostu plătită, și cu toate aceste să se ceară banii ăncă odată cu ea. Când ănsă jurământul are de obiectu a constatâ falsul subscrierei sau a numerării banilor cuprinși in creanță, in timpul ce judecătorul a declarat formal că a constatatu însuși identitatea subscrierei, și că numerarea s'a efectuatu sub ochii sei, atuncea jurământul este neadmisibilu, căci astfel de declarațiuni poartă cu sine autoritatea unor presumpțiuni legale absolute, și numai o singură cale, calea criminală, indicată de art. 1173 din Cod. Civilu, este rămasă deschisă pentru a constatâ falsul lor. Așa dar in țesă generală, ori de câte ori jură-

mământul, are de scopu a resturnă fapte constatate *propriis sensibus* de judecătorul ce a omologatu titlul, jurământul este neadmisibilu, in toate cele lalte casuri ănsă, jurământul nu poate fi respinsu.

Aceste sunt singurele condițiuni sub care legea a ingrăditu admisibilitatea jurământului decisoriu; in afară din aceste patru condițiuni, care nu restringu propriu ȃisu, ei regulamentează modul prestațiunei lui, astfeliu încăt elu să aibă in adevăru efectu decisivu in causă și să nu contravie dispozițiunilor prohibitive a legעי, judecătorul nu mai are facultatea de a-lu respinge; căci jurământul precum amu avutu onoare a spune, nefindu altă ceva decât o transacțiune, nimine nu poate impedeacă libertatea oamenilor de a transige intre ei. Aceasta resultă atât de explicit din tectul art. 1207, punctul I, 1208—1210 din Cod. Civilu; încăt cei mai mulți autori se miră cum s'a găsitu Tribunale care se inȃtelegă altfeliu. Controversa ce s'a redicatu la noi in această privinȃ, o datorimu mai cu samă art. 237 din Proced. Civilă, care ȃice: „judecătorii voru *putea* sau de la sine sau după cererea ce-leilalte părți să defere uneia din părți jurământul asupra unoră „fapte ce se voru precisă prin incheerea care hotăresce jurământul.

Cuvântul *putea*, inseratu in acestu articolu, a făcutu pe unii dintre Domnii judecători și advocați să creadă că legiuitorul a lăsatu la liberul arbitru a judecătorilor să admită sau nu jurământul decisoriu in ori-ce casu, sub cuvântu că procedura fiindu posterioară Codicelui Civilu, prin ȃisul articolu s'ar abrogă dispozițiunile cuprinse in Secțiunea V despre jurământul decisoriu din Codul Civilu. Această argumentațiune este după noi eronată și clădită pe o simplă redacțiune incorectă a articolului, căci intențiunea legiuitorului negreșitu n'a pututu fi de a contraveni bunului simȃu și a resturnă cu unu *poate*, aruncatu prin inadvertenȃ, intreaga teorie a jurământului decisoriu. Acestu cuvântu nu se raportă de căt la jurământul supletoriu, care in adevăru este lasatu numai și numai la facultatea judecătorilor de a-lu da. Cu toate aceste nu este imposibil de a conciliă acestu articolu astfeliu precum este redactatu cu dispozițiunile Codicelui Civilu și a împăcă prin urmare spiritul de controversă

celu mai îndărăpnicu, și eată cum : Cuvântul *putea* acordă in adevăru judecătorilor facultatea admiterei sau a respingerei jurământului decisoriu, ănsă această facultate este restrinsă in acele patru condițiuni enumerate mai sus; prin urmare eată că ămbele tecste mergu impreună, căci intru cât ar esistă macar unu singuru casu in care judecătorul să aibă dreptul de a respinge acestu jnrământu, intru cât ăicemu, nu i-ar fi absolut interăisă această facultate, intru atăta cuvântul *putea* are unu înțelesu logicu; dar a deduce de aice că elu intinde această facultate până l'a nemărginitu, este nu numai a-i atribui unu înțelesu ce nu-lu are, dar este a lovî noțiunile cele mai elementare de dreptu.

Domnilor! Art. 1210 din Codul Civilu ăice: Că jurământul decisoriu poate fi datu in ori-ce stare a procesului și fără nici unu inceputu de probă. — In ori-ce stare a procesului vra se ăică că poate fi datu in totu timpul cât procesul stă pendinte, atăt la Tribunalu cât și la Curtea de Apelu, care singure suntu instanțe de fondu; jurământul decisoriu ănsă datu și aplicatu la Tribunalu curmă litigiul in modu definitivu, căci convențiunea, fiindu atunce deplinu stabilită intre părți, efectele sale din acelu momentu devinu irevocabile și nesusceptibile de a fi reformate in apelu, afară decăt in casul când jurământul ar conține oare care vicii de formă esenciale ce ar atrage nulitatea lui. — Cuvântul, fără nici unu inceputu de probă, nu are nevoie de o mai lungă explicare; elu constituie unul din punctele principale de deosebire intre jurământul decisoriu și acelu supletoriu. — De aici ănsă nu resultă, precum unele Tribunale au înțelesu, că partea n'ar putea să useze mai ăntei de toate mijloacele sale in susținerea causei, să producă ăicu, toate probele de care ar dispune, și apoi să propue jurământul decisoriu in modu subsidiaru. — A deferi jurământul decisoriu, nu vra să ăică a renunța la ori-ce alte probe, ce cineva le crede necesare in susținerea dreptului seu; căci legea permite a-lu deferi in ori-ce stare a procesului, prin urmare și după esibarea altoru probe. In așa casu, judecătorul poate da dreptate părții numai pe temeiul probelor ce a produsu, și numai când le-ar găsi nesuficiente pentru formarea convicțiunei sale, să aplice jurământul propusu de

ea, fără ănsă ca prin aceasta, jurământul să se schimbe din decisoriu în supletoriu, precum de multe ori, jurisprudența franceză în contradicțiune cu știința, a înțelesu.

În-cătu timpul jurământul s'a datu de oparte, dar nu s'a acceptatu de ceialaltă; elu poate fi retrasu, căci nici o convențiune nu este încă formată; în urma acceptării ănsă, retractarea devine neadmisibilă, afară de cât în casu, când partea, ce a defertu jurământul, a fostu împinsă la aceasta prin dolul adversarului ei. — Domnul Marcadé aduce în spriginirea acestei opinii, unu esemplu în contra căruia nu este nimic de replicatu. Să ne închipuimu, țice D-lui că „cineva ar fi fostu constrinsu „a deferi jurământul, din cauza pierderii pieselor ce justificau „pretențiunea sa, și că elu ar probă în urmă că acele piese au „fostu reținute de însuși adversarul seu, acela caruia ăi defere „rise jurământul.“ În așa casu transacțiunea, rezultându dintru'unu dolu, întru cât faptul jurământului nu s'a consumatu, este tot-deauna revocabilă. Deși legea vede cu resonu în faptul deferiței și acceptării jurământului o transacțiune formată, cu toate aceste, transacțiunea aceasta nu poate avé caracteru definitivu decat după prestarea lui. De aice rezultă că o simpla declarațiune făcută de cine-va că primesce și este gata a depune jurământul, dar care s'ar fi întâmplatu să moară mai înainte de a-lu prestă, nu poate se echivalenze niciodată cu faptul indeplinitu al jurământului, căci cine șcie dacă până în ultimul momentu, elu nu s'ar fi resgânditu în fața unui sperjuru, și nu ar fi revenitu asupra acceptării sale. — Celu, ce deferă jurământul, consimte se pearță cauza, nu dacă adversarul seu va declară că-lu primesce, ci dacă va și jură; astfeliu dar între acceptare și prestare este o diferență mai mult decât notabilă.

Jurământul defertu sau referitu, odată prestatu, ori-care aru fi consecințele lui, judecata trebuie să se esecute îndată; căci nici o obiecțiune din partea celui ce a perdutu cauza, nu are efectu suspensivu. — Aici este locul a vorbi despre aparenta contradicțiune ce există între art. 1213 din Cod. Civilu, care țice:

„Când o parte a juratu cealaltă nu mai este primită a probă „falsitatea jurământului;“

și art. 293 din Cod. Penal, care ține :

„Când în pricini civile prigonitoarele părți voru propune una „alteia a face jurământu sau când jurământul se va propune de „cătră judecătoru uneia din părți, și partea priimindu propunerea „va săvârși jurământu mincinosu, sevărșitorul unui asemenea jură- „mentu se va pedepsi cu degradațiunea civică.“

Vine întrebarea, că de vreme ce partea cădută în judecată, nu are permisiunea a probă falsitatea jurământului depus de cealaltă, cum și după a cui inițiativă, sperjura poate fi pedepsită? La aceasta, răspunsul este simplu. — Jurământul decisoriu, avându caracterul unei transacțiuni, partea care-lu deferă, declară de mai 'nainte că primesce să pearză cauza dacă adversarul seu va jură, fără a-i pune și condițiunea că jurământul să fie conformu cu adevărul; prin urmare se referă pur și simplu la conștiința lui, și de bună voe, se espune la toate consecințele onorabilității sau neonorabilității sale. — De aici rezultă că eimplicit renunță la ori-ce dreptu de urmărire în contra lui, fie în scopu de a probă sperjura, fie în scopu de a cere daune interese, căci întru cât i-ar mai rămâne vr'o cale, precum este calea penală de a invalida jurământul, acesta ar încetă de a avè efectu decisoriu, trebuindu în toate casurile, mai 'nainte de esecutiunea lui, după principiul stabilitu în art. 8 din Pr. Cod. Penal, să se reinceapă desbaterile pentru a se vedè dacă jurământul este falsu sau nu.

Care este partea lesată în cazul comiterii unui sperjuru? Partea care a perdutu cauza? Nu! Căci ea s'a supusu de mai înainte la eventualitatea unui sperjuru, și nu poate reveni asupra condițiunilor, ce constituie transacțiunea dintre ei. — Lesată e numai societatea, care singură suferă de consecințele unui faptu immoral, fie elu comis cu consimțimentul aceluia în detrimentul căruia s'a sevărșitu; și prin urmare, societatea singură are dreptul să urmăriască și să pedepsiască unu așa faptu prin Ministerul Publicu, reprezentantele ei. Eată dar că aceste douë articole, în locu să cađă în contradicțiune, sunt în cea mai perfectă armonie.

Nu voi mai relevă celelante casuri, prevădute de articolul

1215 și următori din Cod. Civilu. Ele sunt pre esplicite, pentru ca să am trebuință a-le mai desvoltă. — Doue puncte rămănu încă de desbătutu asupra cărora jurisprudența noastră, pare încă indoelnică. I Dacă pentru unu faptu petrecutu sub imperiul Codicelui Calimah, se poate deferi jurământul decisoriu prescrișu de noul Codice, și II, dacă persoanele de religiune străină, precum sunt Israeliții, a cărora cultu reclamá unu modu de prestare a jurământului mai solemn și incunjuratu de mai multe formalități, potu fi constrinse su jure după formele religiunei lor.—

In priivința casului ănteiu, amu avutu onoare a spune chiar la inceputu că jurământul decisoriu esistă sub vechia legislațiune, deguisatu sub forma cărților de blăstěmu, și eră formal recunosecutu de art. 1352 din Cod. Calimah. — Prin urmare nici o urmă de ingrijire nu poate rămăne, că aplicându jurământul decisoriu, asupra unui faptu anterioru noului Codice, s'ar calcă principiul de *neretroactivitate* a legeri,

Ce face aceea că forma sau mecanismul, sub care astăzi se aplică jurământul decisoriu, este altul decât acelu ce eră mai 'nainte, de oare-ce elu in sine esistă.—?

Cărțile de blăstěmu, se scoteau de la Metropolitul țerei, nu de judecătoru, ci de o parte contra ceilalte, prin intermediul ănsu a judecătorului; partea somată a jură, trebuia sau să renunțe la causă, sau să cetească in biserică acea carte de afurisenie; prin urmare, eată elementele constitutive ale jurământului decisoriu; singurele modifițiuni ce a adusu noua lege consistă in schimbarea formulei conform cu spiritul timpului, și in facultatea referirii care in adevěru nu esistă mai inainte, dar din a cării lipsă nu se poate conchide că și jurământul lipseă; căci dreptul de referire este unu dreptu accesoriu ce nu constituie dar depinde de la principiul jurământului decisoriu.

Cea adoua cestiune presintă earăși puțină dificultate și dacă adese-ori idei politice n'ar fi influențatu cestiunea abstractă a dreptului, n'am fi vėđutu negreșitu unele tribunale indatorindu pe Israeliți să jure in Sinagogă și altele inaintea Crucii.

Pentru ca să resolvimă această cestiune, să ne referim la tectul art. 240 din Proc. Cod. Civilu care ăice: „Celuce are să jure

„va pune mâna pe Cruce ; Președintele va pronunță și elu va re-
„petă cuvintele următoare: Juru pe Sfânta Cruce și inaintea lui
„Dumneșeu de a spune adevărul și nimicu decât adevărul asupra
„faptelor etc.

Această formulă este sacramentală. — Din tectștul ei nu pu-
temu eși, decât in casul art. 241 care se esprimă așa :

„Această formă. a jurământului se va putē modifiacă de ju-
„decată dacā partea are o religiune ce o *opresce* de a face asemenea
„jurământu.

Acuma se nasce intrebarea.—Este sau nu, unu Israelitu, de esem-
plu, *opritu* de religiunea sa să depue asemenea jurământu a căru
formă, vedemu, că este esclusivu adaptată religiunei creștine? Ne-
greșitu că *da*. Pentru că unu Israelitu nu este creștinu, nu poate
jurā pe Cruce. — Jurământul precum rezultă din lege, fiindu unu
actu nu numai civilu dar și religiosu, pentru ca elu să fie valabilu
trebuie să-i se conserve āmbe aceste caractere ; prin urmare cānd
unu Israelitu ar consimți să jure după formula prescrișă de art.
240 din Proc. Civ. unu așa jurământu ar fi nulu, și susceptibilu de
casare, căci i-ar lipsi forma sa religioasă fără de care nu poate
esistā. — In așa casu ce este de făcutu ? judecātorul e silitu să
recurgā la art. 241 care ēi dā facultatea să modifiće formula ju-
rământului. Dar cum să o modifiće ? Poate elu să compuie din
simpla sa inspirațiune o formulă pe care ar crede-o conformă cu
preceptele religiunei Israelite sau Mahometane. — Rspundu Nu !
Pentru că numai legea poate dictā cuvintele ce trebuie să compue
jurământul ; pentru că de ar fi altfelu, atunce s'ar inventā atāte
forme de jurământu pe cāte tribunale si judecātori sunt, ceea ce
ar fi funest pentru prestigiul acestui mijlocu solemn de probațiune.
— Ce a voitu dar su înțeleagā legiuitorul prin cuvintele va *pu-
tea modifića forma jurământului* ? Rațiunea ne spune că elu n'a
pututu avē altā intențiune decât cea de a admite forma de pre-
stare prescrișă de religiunea la care aparține persoana ce urmeazā
să jure. — Să nu se creadā că prin aceasta s'aru calcā egile
de toleranță religioasă. Acelu ce e silitu să jure după folrmele
religiunei sale, nu suferē nici unu atentatu la libertatea con-
sciinței. Atentatul s'ar face numai atunci, cānd elu ar fi silitu să

„va pune mâna pe Cruce ; Președintele va pronunță și elu va re-
„petă cuvintele următoare: Juru pe Sfânta Cruce și inaintea lui
„Dumneșeu de a spune adevărul și nimicu decât adevărul asupra
„faptelor etc.

Această formulă este sacramentală. — Din tectștul ei nu pu-
temu eși, decât in casul art. 241 care se esprimă așa :

„Această formă, a jurământului se va putē modifică de ju-
„decată dacā partea are o religiune ce o *opresce* de a face asemenea
„jurământu.

Acuma se nasce intrebarea.—Este sau nu, unu Israelitu, de esem-
plu, *opritu* de religiunea sa să depue asemenea jurământu a căru
formă, vedemu, că este esclusivu adaptată religiunei creștine? Ne-
greșitu că *da*. Pentru că unu Israelitu nu este creștinu, nu poate
jură pe Cruce. — Jurământul precum rezultă din lege, fiindu unu
actu nu numai civilu dar și religiosu, pentru ca elu să fie valabilu
trebue să-i se conserve āmbe aceste caractere ; prin urmare cānd
unu Israelitu ar consimți să jure după formula prescisă de art.
240 din Proc. Civ. unu așa jurământu ar fi nulu, și susceptibilu de
casare, căci i-ar lipsi forma sa religioasă fără de care nu poate
esistă. — In așa casu ce este de făcutu ? judecātorul e silitu să
recurgă la art. 241 care ēi dă facultatea să modifice formula ju-
rământului. Dar cum să o modifice ? Poate elu să compuie din
simpla sa inspirațiune o formulă pe care ar crede-o conformă cu
preceptele religiunei Israelite sau Mahometane. — Rspundu Nu !
Pentru că numai legea poate dictā cuvintele ce trebue să compue
jurământul ; pentru că de ar fi altfelu, atunce s'ar inventā atāte
forme de jurământu pe cāte tribunale si judecātori sunt, ceea ce
ar fi funest pentru prestigiul acestui mijlocu solemn de probațiune.
— Ce a voitu dar su înțeleagă legiunitorul prin cuvintele va *pu-
tea modifica forma jurământului* ? Rațiunea ne spune că elu n'a
pututu avē altā intențiune decât cea de a admite forma de pre-
stare prescisă de religiunea la care aparține persoana ce urmează
să jure. — Să nu se creadă că prin aceasta s'aru calcā egile
de toleranță religioasă. Acelu ce e silitu să jure după folrmele
religiunei sale, nu suferē nici unu atentatu la libertatea con-
sciinței. Atentatul s'ar face numai atunci, cānd elu ar fi silitu să

lor celor mai civilizate. — In cinci ani Codul Napoleon s'a plântat mai adâncu in inima poporului Romanu, decât se plântase Regulamentul Organicu și Colectiile in trei-zeci de ani. — Aceasta probeasã cã singurele instituțiuni compatibile cu caracterul nostru sunt acele ce corespundu la ideele cele mari, nemuritoare de libertate și egalitate.

VERIFICAT
2017

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2007